

Η Σύνταξη των ρημάτων της αρχαίας ελληνικής γλώσσας

A. Με γενική

1. Μνήμη και λήθη:

μέμνημαι, ἐπιλανθάνομαι, ἀμνημονῶ

2. Φροντίδα, επιμέλεια, φειδῶ και τα αντίθετα:

φροντίζω, ἐπιμελοῦμαι, κήδομαι, προνοῶ, ἀμελῶ, φείδομαι, ἀφειδῶ, ὀλιγωρῶ, μέλει τινί

3. Απόλαυση ή επιθυμία, συμμετοχή, πλησμονή, στέρηση, απομάκρυνση, απαλλαγή:

ἀπολαύω, ἐφίεμαι, ἐπιθυμῶ, γέμω, εὐπορῶ, δέω, δέομαι, ἀπαλλάττομαι, χωρίζομαι, ἀπορῶ, ἀπέχω, ἀπέχομαι

4. Απόπειρα, επιτυχία ή αποτυχία:

τυγχάνω, ἐπιτυγχάνω, στοχάζομαι, ἐξικνοῦμαι, πειρῶ, πειρῶμαι, ἀποτυγχάνω, ψεύδομαι, σφάλω, ἀμαρτάνω, ἐπιλαμβάνομαι

5. Εξουσία:

ἄρχω, κρατῶ, ἡγοῦμαι, ναυαρχῶ, δεσπότης, τυραννῶ, βασιλεύω, ἡγεμονεύω, προϊσταμαι, στρατηγῶ

6. Σύγκριση, διαφορά, υπεροχή:

πλεονεκτῶ, μειονεκτῶ, ὑπερτερῶ, ὑστερῶ, ὑπερέχω, προέχω, ὑστερίζω, ἠττῶμαι, ὑπολείπομαι, περιγίγνομαι, περίειμι, διαφέρω, προτιμῶ κ.ά.

7. Αίσθηση (πλην ὄρω):

ἄπτομαι, λαμβάνομαι, ἔχομαι, ψαύω, θιγγάνω, συλλαμβάνομαι, ἀντιλαμβάνομαι

8. Έναρξη ή λήξη:

ἄρχω, ἄρχομαι, λήγω, παύομαι, ἐπέχω κ.ά.

9. Σύνθετα με τις προθέσεις ἀπό, ἐκ, κατά, πρό, ὑπέρ.

B. Με δοτική

1.Φιλική ή εχθρική διάθεση:

εύνοῶ, χαρίζομαι, ἀρέσκω, βοηθῶ, ἀρήγω, ἐπικουρῶ, ἀμύνω, λυσιτελῶ, συναγωνίζομαι, φθονῶ, ἐπιβουλεύω, μάχομαι, πολεμῶ, διαφέρομαι, χαλεπαίνω, ἐναντιοῦμαι, ὀργίζομαι, ἐπιτιμῶ, ἐγκαλῶ, μέμφομαι

2.Ευπείθεια ή υποταγή, ακολουθία ή διαδοχή, προσέγγιση, επικοινωνία ή ανάμειξη:

πειθόμεαι, πιστεύω, πέποιθα, θαρρῶ, ἀπειθῶ, δουλεύω, ὑπακούω, ὑπηρετῶ, ὑπουργῶ, ἔπομαι, ἀκολουθῶ, πελάζω, ὁμιλῶ, χρῶμαι, εἶκω, ὑπεἶκω, διάκειμαι

3.Πρέπει, ταιριάζει:

πρέπει, ἀρμόττει, προσήκει

4.Ομοιότητα, ισότητα, ταυτότητα, συμφωνία και τα αντίθετα:

ἰσοῦμαι, ὁμοιάζω, ἕοικα, ὁμοιοῦμαι, συμφωνῶ, ὁμολογῶ

5.Σύνθετα με τις προθέσεις ἐν, σύν, ὑπό, ἐπί, παρά, περί, πρὸς και το επίρρημα ὁμοῦ:

ἐμμένω, συνοικῶ, ὑπόκειμαι, ἐπιτίθεμαι, παραγίγνομαι, περιπίπτω, προσφέρομαι, ὁμολογῶ, ὁμονοῶ

Γ. Με αιτιατική

Η βασική λειτουργία της αιτιατικής είναι να αποτελεί συμπλήρωμα της σημασίας του ρήματος, γι' αυτό και είναι η βασική πτώση στην οποία τίθεται το άμεσο αντικείμενο. Με αιτιατική συντάσσονται ρήματα που δηλώνουν:

α) ενέργεια που επιδρά πάνω σε πρόσωπο ή πράγμα,

το οποίο υφίσταται ανεξάρτητα από την ενέργεια του ρήματος και μεταβάλλει την κατάστασή του (**εξωτερικό αντικείμενο**),

π.χ. ὁ ἥλιος θερμαίνει τὴν γῆν, ὁ βασιλεὺς ἔπεμψε κήρυκα.

β) τη δημιουργία ενός πράγματος, που αποτέλεσμα της ρηματικής ενέργειας και δεν υπήρχε πριν από αυτήν (**εσωτερικό αντικείμενο**),

π.χ. γράφω ἐπιστολήν, οἱ στρατιῶται ὤρυσαν τάφρον.

Ιδιαίτερη περίπτωση του εσωτερικού αντικείμενου είναι το σύστοιχο αντικείμενο, το οποίο δηλώνει το ίδιο το περιεχόμενο της ρηματικής ενέργειας, π.χ. νικῶ νίκην.

Με σύστοιχο αντικείμενο μπορεί να συντάσσεται οποιοδήποτε ρήμα, σε οποιαδήποτε διάθεση κι αν βρίσκεται. Συχνά το σύστοιχο αντικείμενο προσδιορίζεται από επιθετικό προσδιορισμό.

π.χ. Ἐμέ μὲν μεγάλας ζημίας ἐζημίωσε, τὴν δὲ πόλιν οὐ μικρὰς βλάβας ἔβλαψε

Το σύστοιχο αντικείμενο, επειδή δεν είναι αναγκαίο συμπλήρωμα του ρήματος, πολύ συχνά παραλείπεται και στη θέση του μένει ο επιθετικός προσδιορισμός, σε ουδέτερο γένος, σπανιότερα ενικού και συνηθέστερα πληθυντικού αριθμού.

π.χ. Ἐμέ μὲν μεγάλα ἐζημίωσε, τὴν δὲ πόλιν οὐ μικρὰ ἔβλαψε

Το σύστοιχο αντικείμενο παραλείπεται επίσης και όταν συνοδεύεται από ετερόπρωτο προσδιορισμό

π.χ. ἀγωνίζομαι δρόμον = ἀγωνίζομαι ἀγῶνα δρόμου,
νικῶ ναυμαχίαν = νικῶ νίκην ναυμαχίας.

Με αυτόν τον τρόπο προέκυψαν μια σειρά από ιδιωματισμούς της αρχαίας ελληνικής όπως:

ἀγωνίζεσθαι στάδιον, δρόμον, πάλην κ.ά.,
νικᾶν μάχην, ναυμαχίαν, δρόμον, Ὀλύμπια, Πύθια κ.ά.,
δίκην διώκειν, εἰσιέναι, ἀγωνίζεσθαι, φεύγειν,
ὀφλισκάνειν δίκην, δίαιταν, αἰσχύνην, γέλωτα μωρίαν κ.ά.,
σπένδεσθαι ἀναίρεσιν νεκρῶν,
ἐστιᾶν γάμους,
ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον.